

Svojega znanja ne more nihče pomnožiti z ugibanjem, ampak le z učenjem.
Citajte "Proletarca".

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

"Proletarec" je razširjen med najrazumnejšimi čitatelji slovenskega tiska v Ameriki. Citajte ga tudi vi.

STEV.—NO. 1131

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1875.

CHICAGO, ILL., 16. MAJA (MAY 16,) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXIV.

NAJBOLJ PRILJUBLJEN ŽOGOMET

VSE MORA SLUŽITI PROFITA ŽELJNEM KOMERCIALIZMU

Pritožbe proti demoralizajoči dolarski maniji. Kje je kakšen izhod?

V nobeni deželi na svetu ni komercializem posegel v vsako vejo gospodarskega, političnega, kulturnega in tudi sportnega življenja tako zelo kakor v Zedinjenih državah. Lahko vzamemo od kraja profesionalni sport vseh vrst. Npr. baseball. Milijone ljudi drhti v pričakovanju, kdo dobi igro. Stotisoči napolnilo stadione in plačajo do milijon in več vstopnine, ko pa jim od časa do časa listi sporoče, da so bili prevrani, da je bil ta ali oni igralec podkupljen, in da je bilo vse v naprej aranžirano, kdo da dobi in kdo izgubi, se nekaj časa je že, toda stadione polnijo naprej. V namenu, da utrdijo mogoče okhrano zaupanje v pod v e t j a profesionalnega sporta, so imenovali pred nekaj leti za "baseball carja" enega bivšega federalnega sodnika, čigar največje veselje v prejšnji službi med vojno je bilo, da je obsodil večje število socialističnih voditevjev od deset do dvajset let ječe vsled "veleizdaje". Za njegovo "varstveno znamko" mu plačajo do \$100,000 letno.

Ves ameriški profesionalni sport vseh sezoni bazira na profitu in je oglašan radi profita. To ni domnevanje, kajti nemokrat pride v javnost, kako so sportni magnatje napravili med seboj dogovor za delitev dobrščka ter temu primerno odločili, kako naj izpade ta ali ona igra.

Spošno znane so prevere promoterjev, ki aranžirajo prete profesionalnih boksarjev. Z veliko reklamo, ki jo dobre večinoma brezplačno v sprotnih predelih listov, vzbude med publiko napeto zanimanje, kar ima za posledico poln stadion, stotisoč dolarjev vstopnine, in ogromen dobiček za promotorje ter "fajitarje", dasi je izid velikokrat v naprej določen. Publika rjove, se navdušuje, demonstrira, promoterji pa kalkulirajo, kako se jim bi aranžma boljše izplačala.

Gledališča so z malimi izjemi v službi komercializiranje "kulturne". Ljudem dajejo "kar ljudje hočejo"—z drugimi besedami, kar bolj "vleče" in donaša vsled tega večji profit. Vsa za profit. Univerze so podpirane s profitom za še večji profit ter njegovo protekcijo, verske ustanove žive po milosti profita, in vse javno življenje se giblje v znamenju manj po bogastvih. Ječe se polnijo največ radi profita.

Ameriško ljudstvo je vsled vzgoje, ki mu jo daje kapitalistično časopisje, kino, gledišča, šolstvo, in demokratska ter republikanska stranka, prežeto z dolarsko filozofijo. "Vse za dolar", je pravilo, ki je utaborjeno v vseh javnih uradih od najnižjih do najvišjih. Tatvine, ki segajo v milijone dolarjev, niso nič več izrednost. Ropi, ki dosegajo vsote sto tisoč dolarjev in več, se dogajajo pri belem dnevu. Alkoholski kartelli operirajo z aparatom svojih političnih veljakov, detektivov, publicistskih agentov, odvetnikov in s samokresi, granatami, strojnimi puškami

ter plinskim bombami. Le to pov se do sedaj še niso poslužili.

Varuh javne blaginje se pritožujejo nad "pokvarjenostjo", ki je začela z vso modjo pridirati celo med mladino in ženstvo. Kaj bo iz tega? strahoma vprašujejo. "Preveč smo se udali materializmu", tolmačijo eni, drugi so mnenja, da je ljudstvo krivo, ker ne voli v urade poštenih republikancev in demokratov, nego le nepoštene, tretji pa sklepajo, da ni ničesar narobe, razen to, da je preveč prosperitete, ki je pokvarila ljudi. Potrebujemo po njihovem mnenju razmere, kjer bodo moralni ljudje več delati ne da bi se jim valili dolari izpod vsakega koraka.

Dolarska manija je res demoralizirala deželo, toda kar se tiče dolarjev, so večinoma posest le male izbrane družbe. Velika večina delavcev in farmarjev živi v vedni nesigurnosti za obstanek—iz dneva v dan. Demoralizaciji in političnemu pomekuženju je vzrok to, da imamo samo dve močni stranki, ki pa sta v bistvu enaki in obe zagovornici enih in istih interesov. Za svoje prerojenje potrebuje ameriško politično življenje močno socialistično stranko in čimprej se je misleč ljudstvo oklene, tolko prej se začne čiščenje "dolarske manije".

Molčeči Cal je postal agent

Dne 8. maja so poročal iz New Yorka, da je dobil Calvin Coolidge novo službo, ki mu bo vsaj leto ali dve donašala mnogo več, kakor pa mu je predsedniška v Beli hiši. Al Smith, kot že poročano, je sedaj agent insurance kompanije. Isto je postal tudi "molčeči Cal". Kompanija, ki ga je najela, smatra, da je njegovo ime vzliz njegovi nesposobnosti za agenta v reklame svrhe pač toliko vredno, ako ne več, kot pa im Al Smitha, kajti Smith je bil le zgovoren kandidat, Coolidge pa je bil predsednik in zato je njegov sloves trajnejše vrednost kot pa Smithov. Kompanije kateri bo služil prejšnji ameriški predsednik, se imenuje New York Life Insurance Co. Ko hitro kaka ameriška družba najame v reklame svrhe v svoj štab prominentno osebo je druga isto tako prisiljena iskati enako ali pa še bolj prominentno figuro. Niti Smith, ne Coolidge, ne osta opravljala kakega posebnega dela. Za kompanijo je važno to, da sta jima prodala svoj "sloves" in notoritet. To pomeni toliko več dolarjev dohodkov ter profita za delničarje, in to je, kar steje.

Bizniški ter dolarski karakter republikanskih in demokratskih predsedniških kandidatov, oziroma predsednikov, je prav zelo razviden iz te slike, ki pokazuje, da nista Al Smith ter Calvin Coolidge nič drugega kakor agenta, ki sta svoje razglašeno ime prodala nekaj duhovnikev, med njimi

ALI PRIDE V MEHIKI DO POMIRJENJA S KATOLIČANI?

Upi Rima se v mehiški bitki niso izpolnili

Iz Mehike se množe vesti, da je sedanjih provizoričnih predsednik Portes Gil pripravljen na pogajanja s katoliško cerkvijo v Mehiki za pomirjenje. Boj med njo in eni ter vladu in zakonodajo na drugi strani traja že par let. Vlada hoče, da cerkev izpolnjuje ustavo, ki med drugim določa, da je tudi cerkev podrejena. Katoliška cerkev v Mehiki je reakcionarna kot maloknj na svetu. Operira z ignorantnimi duhovniki med ignoratnim ljudstvom, ki je še vse prezeto vraž, vere v čudež ter v nadnaravno moč dušnih pastirjev. "Cerkvena kontrola nad ljudstvom se mora nehati," je rekla vlada pod vodstvom bivšega predsednika Callesa, kajti že ne boj prominentno figuro. Niti Smith, ne Coolidge, ne osta opravljala kakega posebnega dela. Za kompanijo je važno to, da sta jima prodala svoj "sloves" in notoritet. To pomeni toliko več dolarjev dohodkov ter profita za delničarje, in to je, kar steje.

Bizniški ter dolarski karakter republikanskih in demokratskih predsedniških kandidatov, oziroma predsednikov, je prav zelo razviden iz te slike, ki pokazuje, da nista Al Smith ter Calvin Coolidge nič drugega kakor agenta, ki sta svoje razglašeno ime prodala nekaj duhovnikev, med njimi

PREDLOGA ZA STAROSTNO POKOJNINO V ILLINOISU POKOPANA

Starostne penzije v Illinoisu se ne bo. Predloga, ki je v glavnem dolocala, da dobe tisti v Illinoisu, ki dopolnijo starost 70 let in so brez večjih gmotnih sredstev, \$260 pokojnine na leto, je srečno pokopana. Zvezza illinoiskih tovarnarjev je s svojimi najboljšimi, draga plačanimi lobbyisti pazila na poslanice, da so glasovali "pravilno" in "taktično". Dasi je pokojnina, zapadena v tej predlogi, zelo majhna, in dolčena starost visoka, se kapitalistični interesi vendar zavedajo, da je vsak začetek nepopolen in navadno skromen. Veleni so, da bi letos mala pokojnina lahko postala čez leto ali dve že večja in starost nižja. Vsled tega so hoteli, da se imenujejo, dobiti kontrolo nad konvencijo, oziroma vzdružiti SNPJ. vseskozi od waukeganskih konvencij dalje. Njihov načrt je bil, preprečiti "socialistični mašini", kajti jo oni imenujejo, dobiti kontrolo nad konvencijo, oziroma vodstvo. Na svojih sestankih so sklepal, da morajo zmagati s svojim predsedniškim kandidatom za vsako ceno. Nekaj časa so mislili na Leo Zevnika (La Salle), ki je sicer član socialistične stranke, vendar pa ga smatrajo sebi naklonjenega. Njihovi voditelji so na teh sestankih izvajali, da je za predsednika o davanje najposobnejši Frank Zaitz, in če se ga hoče poraziti, mu mora stati nasprotni.

Naraščanje prebivalstva v čikaški okolici

Predmestne občine okrog Chicaga so v proših desetih letih narasle za pol milijona prebivalcev, kajtor poroča statistični biro čikaške trgovske komore.

Z DEVETE REDNE KONVENCIJE S. N. P. J.

CAINKAR BIL KANDIDAT KOMUNISTIČNEGA — "PROGRESIVNEGA" BLOKA.

Maske odstranjene — članstvo bo imelo sedaj priliko videti svoje "požrtvovalne" voditelje v pravi luči.

Sledite nepobarvanim poročilom v prihodnjih številkah "Proletarca"

In močan protikandidat. Zednilo so se za Vincenc Cainkarja, gl. predsednika SNPJ. Komunistična lista kandidatov v konvenčne odbore je vsebovala sledeče imena:

Za predsednika konvencije, Vincenc Cainkar; za prvega podpredsednika, Tony Shragal (komunist); za drugega podpredsednika, Jos. Kotar, komunist. Za konvenčnega tajnika komunist Fr. Perger. V odboru za pritožbe in prošnje so "komunisti" in "progresivi" cirkuirali na svoji listi sledeče kandidate: Fr. Somrak (hrvatski komunisti so pravili o njemu, da je "progresivac"); Anton Rupnik (baje komunist, Collinwood); Math Klemen (komunist); Fr. Šepić (tajnik Bartulovičevega progresivnega bloka), in Wm. Sitter, clevelandski zlator, katerega menda ni težko speljati na led za vado "progresivnim" glasom.

V odboru za rezolucije je komunistična lista uklujevala sledeče kandidate: Rimac, Detroit (komunist), Butorac (isto), Fr. Vidmar, predsednik združevalnega odbora (ki je bil vsa štiri leta neaktivni, le nekaj dni pred konvencijo je zopet ozivel v MJT bloku), Ludvik Medveshek (katerega so nominirali za vado brez njeve vedenosti) in Konte, "komunista". Pri volitvah za predsednika so iz strategičnih ozirov sklenili, da naj ga predlagata petični Jacob Stonich. Kot znano, je on ravno tolkšen agitator za Grdinovo Kranjsko Slovensko Katoliško Jednoto kot za SNPJ. Njemu je dal gl. predsednik Vincenc Cainkar v smislu dogovora z MJT blokom priliko, da je napravil "navdušen" nominacijski govor v prilog V. Cainkarja, in blok je napravil potreben efekt s ploskanjem. Pri volitvah za podpredsednika je Kotar glasom dogovora odstopil od komunistične kandidature v prilog Leo Zevnika. Tajnik "progresivnega" bloka Fr. Šepić je dejal, da stremi njihova skupina na hoteli kontrolo in vodstvo nad SNPJ. V tem prizadevanju ima na svoji strani na tej konvenciji ne samo odprtne pristane MJT bloka, ampak tudi take, ki so dozdaj igrali dvozravn vlogo.

Za predsednika konvencije je bil izvoljen Cainkar z 11 glasovi večini proti F. Zajcu, za tajnika konvencije pa Jos. Siskovich s štirimi glasovi večini proti M. J. Turku. Podpredsednika sta John Olip in Leo Zevnik. Za predsednika odbora za pritožbe in prošnje je bil izvoljen Jože Zavertnik.

Jasno sliko o zborovanju in dogodkih s te konvencije boste dobili v prihodnjih številkah Proletarca.

Glasovi iz našega Gibanja

Naš barometer

V koliko je agitacija za Proletarca od strani zastopnikov po spremembi oblike lista živahnješa, je sedaj še težko reči. Dejstvo je, da smo dobili od agitatorjev do 16. maja 65 naročnin več, kot pa v istem času lansko leto, toda še vedno 75 manj kot smo jih dobili 1. 1927. Uvaževati pa je treba, da smo imeli 1. 1927 kontest, torej posebno kampanjo za razširjenje Proletarca.

Naročnin od agitatorjev smo v prošlih treh letih od 1. jan. do 15. maja prejeli:

1927 627
1928 487
1929 552

Veliko boljši napredok značijo naročnine, ki jih dobimo od naročnikov direktno. Kar se tiče zastopnikov, so naročnine od njihove strani narasle še prošle tedne, torej po spremembah oblike, in če bodo aktivnost ohranili, inako se krog zastopnikov pomnoži, bomo že v tej polovici leta pomnožili število naročnikov za par sto. Naloge je izvedljiva in list je vreden, da ga ljudje naročajo ter citajo.

Manj ugodna je slika glede prispevkov listu v podporo. V prošlih treh letih smo od 1. jan. do gori omenjenega datuma prejeli:

1927 \$326.79
1928 266.43
1929 173.62

Vzrok temu nazadovanju je, da so apeli za te vrste prispevke iz našega urada postali zelo redki—oziroma jih sploh ni več—toda ker se list še ne vzdržuje z rednimi dohodki, mu je podpora potrebna kakor mu je bila. Hrvatski komunistični dnevnik je že meseca marca t. l. izkazoval nad \$2,250 prejete podpore.

Nekaj let sem smo pošiljali naročnikom meseca aprila pisma, v katerih smo jih vabili na naročbo majske številke ter jih ob enem prosili za prispevke v pokritje izdatkov. Vsak naročnik dobudi tudi prvomajsko številko, ki nas stane mnogo več kot pa on plača zanje z naročnino. Odzvali so se vselej ter poslali do \$350 v ta namen. Letos smo dosedaj prejeli le \$36.25 (izkaz dne 16. maja), vzrok pa je v tem, da letos na naročnikom nismo poslali običajnih pism. Samo apel v listu torej ni izdal niti od daleč toliko kakor pa pismene opozrite.

Naš cilj je z naročnino in glasi pokravati vse stroške lista. Kar se tiče majske številke, se to vrši, razen z izvodi, ki jih dobre naročniki. Ce ne doplačajo povprečno—vsaki nekaj centov, je z njimi izguba. Predno bomo v stanju pokraviti redne izdatke z dohodki naročnine in oglasov, je treba dvigati število naročnikov in dobiti več oglasov. Dotlej pa so prispevki listu v podporo vsekakor potrebeni in se zanašamo na sodruge in somišljenike, da store v tem oziru toliko kakor

so npr. pred letom in vsa prejšnja leta.

Naročniki, katerim je naročnina potekla, dobe te dneve opomine. Prosimo jih, da naročnino čimprej obnovite, in da kdo izmed njih more, naj ob tej priliki dobi še prijatelja ali znanca, da se naroči.

"Dobro blago se samo hvali" pravi pregovor. Ne samo od enega, nego od mnogih, dobavamo pisma, v katerih pravijo med drugim, da se Proletarček hvali, to je, da se hvali po svojem gradivu, ilustracijah in uredbi. Mi smo obljubili, da bomo zaeno s spremembami oblike storili vse, da bo list čim minkavnejši. Njegov obseg je res velik, z oglasti pa je porabljenega le malo prostora. Crtva prinaša mnogo več kakor prej. Na tak list je naše delavstvo upravičeno ponosno, in to dobiva svoj odsev v večanju številke naročnikov. Naročnina \$3 je nizka. Nihče, ki jo plača, ne podari listu niti centa, kajti v vsaki je treba pri dosedanjih dohodkih precej doplačati, in v to svrhu služijo prispevki listu v podporo, in prebitek knjigarnice ter koledarja.

Prvomajske številke nam je letos zmanjkalo več sto izvodov, ker so naročila prihajala skozi do prvega maja, tiskali pa smo jih 25. aprila le 500 izvodov več kot je bilo naročilo.

Zelo ugodno so čitatelji sprejeli angleško stran lista. Nudi dobro čitivo, ki mora s časoma pridobiti socialističnim idejam v programu precej prisostev med mladino. Preko noči se to seveda ne bo zgodilo. Staršem priporočamo, da naj svoje odraščene otroke opozarjajo na angleški del Proletarčka.

"Proletarček mi sicer zelo ugača tudi sedaj, toda revija mi je bila vendarle ljubša," piše ta ali oni, in te vrste pisma smo začeli dobiti tudi iz starega kraja. Verujemo jim, toda spremembu je storjena, zato se je treba spriznati s to obliko. Potrudimo se vsi skupaj, da list ohranimo v tem obsegu, da ga razširimo in še bolj izboljšamo.

DOPISI

JOS. SNOY IZ BRIDGEPORTA, O. O AGITACIJI IN DRUGEM.

Pred par tedni sem šel na agitacijo za Proletarček v Elm Grove. Ljudje, ki sem jih nameraval obiskati, večinoma niso bili doma. Odpravljali sem se že proti domu, ko me nekdo opozori, če sem bil pri "bečlarjih". Poizvedel sem kako in kaj ter se napotil k njim, kajti poseti prikuharjih so prijetni. Rojaki Nebrgoj in Petrel sta me prav prijazno spregrale, načrila sta Proletarček ter tudi

knjige, zrazen pa me prav fino pogostila. Elm Grove ni več kar je bil pred 4-5 leti. Slovenci so se večinoma izselili. Toda kar jih je ostalo, so istako prijazni ljudje in nekateri se zanimajo za delavsko gibanje tako kakor je zanje koristno. Imam upanje, da jih v doglednem času še obiščem.

V nedeljo 28. aprila sem bil v Moundsville, W. Va., kjer je velika državna jetnišnica. V nji so imeli nekaj časa tudi po-knjega E. V. Debsa, dokler ga niso odveli v Atlanto. Par dni pred tem mojim obiskom je razsajala tu velika nevihta ter padala debela toča, ki je pobila mnogo šip in napravila luknje v strehah. Ko sem prišel tja, je deževalo, in ljudje so hiteli popravljati strehe, ker jih je voda tekla v sobe. Tudi naši ljudje so prizadeti, dasi jih ni dosti v tej naselbini, le štiri družine. Uspeh za Proletarček je povoljen. Vsa hvala za na-klonjenost, posebno Fr. Andoljšku. Uspeh za Proletarček je povoljen. Vsa hvala za na-klonjenost, posebno Fr. Andoljšku. Obljubil je tudi, da se bo pridružil klubu št. 11 v Bridgeportu.

Ako se je primerila kaka-pota pri naročilih za knjige in list, ki sem jih dobil, naj pri-zadeti sporče podpisanimu ali pa upravištu, da se po-pravi. Meni je na tem, da se naročnike zadovolji, in istoka-ko upravištu, toda napaka se lahko primeri. Naša želja v vsakem takem slučaju je, da se jih, če se dogode, čimprej po-pravi.

Junija bom zopet obiskal nekaj naselbin v tej okolici in tu-đi oddaljenejše na agitaciji za Proletarček. List v sedanji obliki je tak, kakršnega si more človek v agitaciji zamišljal-torej tak, kakršnega so hoteli oni, ki so se preje toliko izgovarjali na formo. Sedaj ga imamo in ker smo obljubovali, da bomo po spremembah delali zanj vsi, bo kmalu vidoma ra-stel v cirkulaciji in če bomo ob-ljubo vsi držali, je res možnost, da ga razširimo v vsako sloven-sko hišo.

Klub št. 11 v Bridgeportu je sklenil prirediti v prid Proletarček in pokreta v splošnem ve-selico v soboto 1. junija št. 7. zvečer v društveni dvorani v Boydsvillu, stop 16. Ker se klub zaveda, v kako slabih razmerah je delavstvo tega okraja, bo vstopnila le 35 za moške in 25 za ženske. Na priredbah, ki smo jih imeli pre-je, so igrali razni orkestri, za prihodnjo klubovo priredo-1. junija pa so člani na željo mnogih rojakov sklenili dobiti domačo "kranjsko" godbo, ki bo vključevala harmoniko, kla-rinet in kitaro. Igrala bosta so-druga Fr. Blatnik in Fr. Matko ter Alex, ki je tudi dobro znan godec. Ta godba bo dala priliku "starejšim", ki so prišli pre-ko še ko je bila v modi polka in valček, danes pa se mladi re-svet vrti največ po zvokih jazz muzike, da se bodo zopet lahko zasukali po starem običaju. Danes dominira po plesičih jazz muzika, in zato bo ta naša priredba v tem oziru izjema.

Na sprednjem boku tudi par glasbenih komadov; eden teh je, da bosta dekllica in deček na kia-vir in glosi izvajala razne slo-venske komade. Naš zavedni rojak Louis Pavlinich je ob eni priliki obljubil da podari za boljši uspeh te priredbe kanarčka, in eden udeležencev bo toliko srečen da mu bo prepeval, nameč ka-narček. S. Pavlinich je vnet agitatorju Proletarčeka, škoda le, da ni bližje nas.

Rojake iz naselbin Bellaire, Neffs, Glencoe, Maynard, La-ferty, Piney Fork, Ramsay, Blaine, Elm Grove, Moundsvil-le in Powhatan so vabljeni po-leg tukajnjih, da nas posetijo v soboto 1. junija. Vzradostilo nas bo, ako bomo dobili poset-nike tudi iz oddaljenejših kra-jev, npr. iz obmejne Penne. Socialistična stranka je vaša

Odbor se bo potrudil zadovoljiti vse. Priedba je aranžirana korišči našemu glasilu in de-lavskemu gibanju v celoti, in zanašamo se, da bodo tovarisi delavci to upoštevali ter na omjeni večer napolnili vse prostore društvene dvorane. Dobrodoši! Vam kliče odbor klubu št. 11 JSZ.

Jos. Snoy, tajnik.

IZ STAREGA KRAJA O PROLETARCU.

Na praznik mednarodnega delavstva pošiljam našim ameriškim sodrugom pozdrav, že-lej jim mnogo uspeha pri njihovem delu. Čestitam jim tudi na novi obliki Proletarčeka in upam, da bo dobil sedaj mnogo novih naročnikov in agitatorjev.

Pri nas imamo sedaj izjemno položaj, kot vam je znano iz listov. Dne 24. aprila je bil izdan iz Beograda ukaz, da je vsako organizirano praznovanje Prvega maja prepovedano, enako so prepovedali imeti na vidnih mestih socialistične znake ter znake drugih naprednih delavskih struj.

V Jugoslaviji je svetovna vojna ljudstvo malo izučila. Pu-stilo se je voditi za nos raznimi politikom ter katoliški in pravoslavni duhovščini, in vsi ti so pripravili deželo v politični kaos, iz katerega se je izčimila, kar pri vas imenujete diktatura, tukaj pa imamo zanje lepše ime. Davki so visoki, draginja velika in plače so nizke.—Andrej Sprogar.

IZ JOHNSTOWNSKEGA OKROŽJA.

Zabava, ki jo je priredil klub št. 5 dne 4. maja na Franklinu, je dobro uspel. Udeležba je bila dobra, program posrečeno izbran ter dobro iz-vajan, in konsekventno je bilo tudi razpoloženje najboljše. Uspeh moralno in finančno je bil boljši kot smo si upali pričakovati.

Fara životari. V blagajni ima že par stotakov in sv. Terezija ml. je bila naročena ter odposljana na naš johnstownski naslov v varnem zaboju. Dru-gačne nič posebnega.

Oktlic soc. kluba je zadel v živo. Nekateri sicer misljijo, da ni prav, ker ne pusti ljudi v miru, ampak kdo pa koga pusti v miru? Miru ni niti v grobu, kajti tam te nadleguje vlag in črvi, v živiljenju pa je toliko različnih stvari, ki "nadlegujejo", da se jih ne izplača našte-vati, ker jih zna lahko vsakdo na pamet.

Če sem za kakšno stvar navdušen, in če imam kaj pod pal-cem, bom prispeval: Oni, ki hočejo faro in cerkev ter z njo vso potrebno opremo, bodo to dosegli samo ako posežejo v listnice in odtegnejo primerno številko desetakov. Eni, ki so za to stvar, lahko dobro odtegnejo in se jim ne bo poznalo. Reve-že pa ni treba nadlegovati pre-več.—Kronikar.

DROBIŽ IZ COLLINWOODA.

Klub št. 49 JSZ. je dobil na seji dne 5. maja tri nove člane, dva pa sta obljubila, da pristopita na prihodnji seji dne 2. junija. Eden je že parkrat obljubil, pa menda vedno pozabi na pravi datum, in če ga le ne bo prvo nedeljo v juniju, posljemo ponj "črno Maričko" ("black Maria"), ki vozi jetnike v War-rensville v mestno kaznilnico.

Max Slanovic in Andy Bo-

zich bosta zastopala klub št. 49 na konferenci JSZ. v nedeljo 1. junija v Petrelu.

DETROITSKA NASELBINA V AKCIJU ZA CANKARJEV SPOMENIK.

Detroit, Mich.—L. 1926 so se v raznih listih pojavila prošnje in apelei za zbiranje prispevkov v svrhu, da se postavi na Vrhniku dostenjen spomenik velikemu slovenskemu pisatelju Ivanu Cankarju.

V Detroitu so ti apelei dobili kmalu odmev. Nekaj oseb je začelo z agitacijo, katere rezultat je bil, da se je dne 28. julija 1928 vršila prva skupna seja pevskih zborov, podpornih društva in klubov, ki je akcijo za zbiranje doneskov v fond za Cankarjev spomenik odobril in izvolila izvrševalni ter veseljni odbor. Ker je treba za vsako delo nekaj gmotnih sredstev, in ker fonda še ni bilo, so za prve stroške in ob enem v fond prispevali, Anton Jurca, \$2; po \$1, M. Križman, A. Bartel, L. Gorenc C. Rent F. King in Fr. Smerdu; po 50c, F. Stu-lar, F. Rimšak, F. Klobučar in F. Gaber.

Pri nas imamo sedaj izjemno položaj, kot vam je znano iz listov. Dne 24. aprila je bil izdan iz Beograda ukaz, da je vsako organizirano praznovanje Prvega maja prepovedano, enako so prepovedali imeti na vidnih mestih socialistične znake ter znake drugih naprednih delavskih struj.

V Jugoslaviji je svetovna vojna ljudstvo malo izučila.

Fara životari. V blagajni ima že par stotakov in sv. Terezija ml. je bila naročena ter odposljana na naš johnstownski naslov v varnem zaboju. Dru-gačne nič posebnega.

Oktlic soc. kluba je zadel v živo.

Nekateri sicer misljijo, da ni prav, ker ne pusti ljudi v miru, ampak kdo pa koga pusti v miru? Miru ni niti v grobu, kajti tam te nadleguje vlag in črvi, v živiljenju pa je toliko različnih stvari, ki "nadlegujejo", da se jih ne izplača našte-vati, ker jih zna lahko vsakdo na pamet.

Cena gotovina v tem fondu... \$540.00

Skupaj \$ 55.00

Veselica dne 13. oktobra '28 250.43

Veselica 24. feb. 1929 231.79

Odbor daroval na seji 28. ju-lija 1928 10.00

Skupaj dohodkov v fond za Cankarjev spomenik \$547.22

Izdatki (knjige, poštnina) 7.22

Cista gotovina v tem fondu... \$540.00

Dne 16. aprila to leto se je v roke—kdo ga čita, ne dobi odveze! Če ste naročeni na Prosveto, pustite jo! Kdor je član SNPJ., je slabo, ker ima slabe uradnike, brezerve, ki vam trgajo sveto vero iz srca. Bodite kat licani, branite sve-to vero pred umazanimi napi-di. Ej—kontrola porodov—kaj, tudi ti? Da. Gospod misjonar so rekle tako po ovinskih: Že na, če ti da Bog osem otrok, jih osem imej! Bravo. Kolikor jih Bog da, toliko naj jih pride

Ob tej priliki naj malo ome-nim še misjon, ki so ga imeli s pogodbje dušebrižniki v naši farni. Neko ga je v všpici že omenjal, ampak ne verjamem, da je dolični veren, jaz celo dvomim, da je bil na misijonu in skoro ne verjamem, da je bil pri spovedi. Morda čita Prole-tarček, in če je nanj naročen, ne bi dobil odveze. To je morda vrozk, da ta list na Elyju ni razširjen.

Krivoverski dopisnik je v všpicih omenil, da smo imeli

tukaj misjon, ni pa povedal nič podrobnosti. Imeli smo kar dva misijona, kranjskega in angleškega. V kranjskem so

gospodje misjonarji takole iz-

božje milosti, cerkev se ne gradi iz megle, in avtomobili za gospode niso iz ledca. Torej, dragi v Gospodu, podpirajte cerkev, kajti povrnjeno vam bo obilo—kajdej, kje? Ej, na onem svetu! Cerkev tukaj nič ne povrača, samo na "drugem svetu."—Pravoverec.

ČEMU PROTIV FARI?

Johnstown, Pa.—Čemu se želite proti onim, ki so se potrkaли skesan na prsa, in so pokazali, da obžalujejo svoje velike grehe, v pokoru pa so si sklenili naložiti faro? Prijatelji pri klubu, to je res pokora. Pri fari se ne odrežeš s pol dolarjem na mesec, kakor se odrežete pri vašem klubu, kajti tukaj je treba petake. Tam greš na sejo, ali pa ne greš, tukaj moraš redno v cerkev, delati v cerkvenih društvih, pripraviti za t: ali oni praznik marsikaj, in vedno ti pravijo, daj, daj! Vi pa niste taki. Daste kvader ali pol dolarja, in s tem vse opravite. Ni vam za duše, ker mislite, da niste grešniki, mi pa smo grešniki, zato se spreobramčamo, trkamo se skesan na prsa in si nalagamo pokoro—faro in gospoda ter vse kar spada zraven.—Spokornik.

DELAVEC, NJEGOV DOM IN ŽIVLJENJE.

Milwaukee, Wis.—Zima je prešla, pomlad je že prekorila večino svoje poti in poletje prihaja, potem jesen, zima, in nato zopet od kraja.

Enako delavec. Rodi se, in prestane pomlad, poletje, jesen in zimo, otroci pa gredo skozi isto povest—vedno enako od generacije do generacije. So spremembe, so izboljšanja, ali bistvo tega procesa je še vedno tukaj. Delavec je vzlil temu, da ima več svobode kakor nekoč, še zmerom odvisen. Vzgoje, ki bi ga navajala, da bi znali mislit interesu svojega razreda, ni bil deležen. Solstvo je pod kontrolo gospodarjev, in ti znajo skrbeti, da delavske otreke istotako vzgajajo v duhu kapitalističnih interesov kakor otreke bogatašev. Nauči človeka citati in pisati, računsta in mnogo drugega, kajti pri delu potrebuje veliko različnega znanja, nikoli pa ga ne uče, da je delavec človek, ki z umskim in fizičnim delom vse ustvarja in je vsled tega upravičen do vseh dobrin življensja. Z vso energijo pa mu dopovedujejo, da so ljudje, ki tako govore, povečini "nelejalni" in se jih je treba ogibati.

Na polju izobrazbe ima socialistično gibanje pred seboj še ogromno goščavo, ki jo bo treba iztrebiti ter zorati ledino. Ledina nevednosti je trda in treba je dobro držati za plug, da reže. Socialisti so pred nekako 50 leti z vso močjo prijeli zanj in orjejo. Njihovemu vzgojevalnemu delu gre zasluga, da delavec nič več ne misli, da je njegova edina dolžnost ubogati in delati pod razmerami, kakršne določa gospodar. Delavec, organiziran v mednarodnem socialističnem gibanju, je danes sila, ki je strah vse svetovne reakcije, nazadnjaštva in kapitalizma. Predno pa bo odločeval ter si sam določal pota svoji usodi ter ekonomskemu razvoju, bo treba delavskemu ljudstvu še veliko socialistične šole.

"Kruha in iger!" so rekli v starem Rimu. Ljudem daj kruha, da bodo pozabili na glad, in da jim iger, da ne bodo mislili. Poznam jih, ki so stari že nad 50 let pa imajo še vedno otroško pamet. Iskre se jim oči, kadar čitajo o baseballu, "prajzfatu" in podobnih "igrah", in naivažnejši del lista jim je tisti, kjer so vesti, poročila in reklama o sportu. Med tako zaslepiljenimi ljudmi je teško delati, ker so nihov možgani otopeni in vsled tega docela nesposobni, da bi znali trezno misliti.

Ampak imamo mladino. Tuji da je v Ameriki s šolsko vzgojo docela prilagojena pravilu "kruha in iger!" Živi iz dneva v dan—prav po ameriško, na obroke. Ko pričeta fant in dekle v začetek godine starost, mislita le, kako bi se čimprej poročila. Velikokrat nimata niti za najnujnejše, poleg tega še majhno placo, pa začeta že v zgodnji mladosti "na obroke". Pohištvo, oblike, in še marsikaj bavo.—P.

drugega "na obroke". Obroki pokvarijo "domače ognjišče" in dom je le prostor, kjer se mlada zakonca lahko prosto kregata. Delati v tovarni ali v pisarni morata oba, ker eden ne zaslubi dovolj, da bi se preživila in za obroke." Ko pa pride otrok, mora žena izostati iz službe in stroški se povečajo. Nič več si ne moreta pričuti tista "luksus", kakor poprej. V kino gresta le malokdaj. Pri tem ali onem sosedu imajo vsega zadriži, a pri nas—in zopet se priskrata. pride še en otrok—še hujše. Hudo je, ali dokler sta le dva mala, še nekako gre. S prijatelji, ki so v boljšem gmočnem položaju, se ne shajata več, ker si ne moreta privočiti da bi jih vabil v posege. "Saj nikanor" ne morem," prvi žena, "klobuka nimam, oblike nobene, da bi bila komu podobna"—mož pa posluša ter nervozno pada dim, ki prihaja od cigarete. Nima denarja in ve, da ga zanju nikoli n. bo. Od zadnjega plače je šlo nekaj za obroke, nekaj za hrano, najemnino itd. "Počakaj, draga, močoče bo drugi teden bolje, ne bo treba plačati te in ono, pa si boš kupila kar rabia." Ali oba vesta, da ne bo drugi teden nič boljše. Rešivina pri njima že trka na vrata, dasi imata samo dva otroka. Mlada mati ju ljubi, velkokrat plaka, ko ju pritiska k sebi, vzdihovaje, "radu vaju imam, jom, kako rada, a velikokrat si mislim, bolje bi bilo za vaju in zame ce se ne bi nikoli poročila." Pod srecem pa ima že tretjega. Možu pojasni, da se jima družina zopet pomnoži. Oba sta žalostna, s strahom gledata v bodočnost. Namesto, da bi bila v dobrem razpoloženju, se razvnemata, beseda da besedo,—hudo je obetja.

Ne on ne ona ne raznisljujeta, čemu sta obsojena na mizerno življenje. Oba veitke bereta—toda kaj? Šund povesti in dnevnih listih, sportne vesti, poročila o pikantnostih z divore-kortov in tako brezpostembno gradivo. V volilnih kampanjah sta ali za demokrate ali za republikance, in oba sovražita socialiste. Vprašajte ju, čemu pa ne bosta vedela odgovoriti drugega, kot da so upotisni, da sploh ne spadajo v to dejelo in da se bi jih moralno izgnati tja "od koder so prišli." Oba sta bila v šoli, ona celo več let v višji šoli, oba čitača dan na dan dnevnike in tudi magazine, toda vse, kar dobita v roke, je urejenovo v pisnah kapitalističnih listov in oba sta nevedna ker kapitalizem noče zavednih delavcev. To je tisti zid, ki ga bo prebila samo socialistična vzgoja.

Joseph Ule.

O PRVOMAJSKI PRIREDBI KLUBA ST. I J. S. Z.

Chicago, Ill.—Napolnitvi dvorana na naših priredbah v Chicago postaja težje in težje celo ob nedeljah. Ni čudno, da je bil marsikdo iznenaden, ko je videl v sredo večer dne 1. maja v dvorani SNPJ udeležbo, kakršne ni pričakoval.

Klub št. 1 je priredil v nji pravomajsko slavnost. Program je bil obširen in lepo izbran.

Navoro so imeli F. Zaitz v slovenskem, D. J. Lotrich v angleškem in Geo. Maslach v srbohrvatskem jeziku. Otvoril je slavnost Filip Godina, predsedoval pa je Chas. Pogorelec.

Internacionalno je sviral tamburaški zbor "Zrinjski", Marselj je pel pevski zbor "Sava", poleg tega na je "Sava" zapele par drugih pesmi. Anna Miško in Anna Mihelčič sta zapesti v duetu dve pesmi. Spremljala ju je na klavir Mrs. Mary Muha. Njuno petje je avdijenci zelo ugajalo, kar je dokazovalo dolgotrajno ploskanje.

Obe sta dobri, izvezbani pevki in želeli je, da nastopita še mnogokrat na naših priredbah.

Zaključna točka spreda je bila angleška enodejanka "What Price Coal", v kateri so imeli vloge John Rak, Angeline Tich, Helen Arko, Anna Ciganich, Frances Vider, Jack Groser, Joe Golob in John Kuchevan. Tudi igra je napravila na navzoče občinstvo prav dober vtip.

Tako je klub št. 1 dostojno proslavil naš praznik s priredbo, bi je bila ne samo agitacijska, ampak je nam nudila tudi le duševni užitek. Po igri smo imeli še dobro uro plesno zabavo.—P.

VELIKA INVESTICIJSKA AKCIJA ZA POVZDIGO PRODUKCIJE V SOVJETSKI RUSLI

Ljubljansko "Jutro" z dne 20. aprila piše:

Vodstvo sovjetske politike je napovedalo za prihodnjih pet let orjaško investicijsko akcijo, ki naj z ogromnimi investicijami povzdigne produkcijo v vseh področjih narodnega gospodarstva, tako v industrijskih kot v agrikulturnih panočah. Velik, zares velikopotezno zasnovan načrt, ki mu je cilj—povečanje produkcije v celotnem gospodarstvu sovjetske Rusije, pod pravilno postavljenimi sinernicami, da se rezim preizkus v ravno na ekonomski produktivnosti.

Premotrivati pogoje glede uspeha pri tej široki zasnovani akciji spada pač v področje narodnega gospodarstva. Ali prezreti se nikakor ne sme osnovno dejstvo, da je za izvedbo ogromnih investicij potreben primeren kapital. Sovjetska vlada se je dovolj trudila, da bi dobita inozemske finančno posojilo, kar pa se ji ni posredilo niti v Evropi, niti v Ameriki; viri, ki dotečajo iz Nemčije, so premajhni. V Rusiji si tedaj pomagajo z notranjimi posojili, ki pa so in ostanejo zelo kočljiva zadeva.

Druga še bolj kočljiva stvar je izvedba celotnega gospodarskega sistema, kakor pričenja ravnino sedaj v nekoliko spremenjeni obliki. Osnovna težnja trgovinske vnanje politike je v tem, da se za vsako ceno zviša izvoz in zmanjša uvoz. Ta smoter hočajo doseči v Rusiji z novim racijoniranjem po glavnih živil in potreboščin. Zopet se je pričel oddajati kruh na karte, določile so se mesečne poročje sladkorja, soli itd. itd., skratka vpeljuje se zvona prehrana na karte, kakor se je spominja prebivalstvo osrednjih predelov Evrope z

zelo neveselimi občutki. Prva posledica te prehranjevalne metode je bila, da so se živila silno podražila, seveda na nelegalen način. Verižništvo, ki je vedno v neločljivi zvezi s sistemom živilskih kart, se je brž lotilo posla in pričelo z nabiranjem in razpečavanjem živil, in sicer kljub temu, da redžim z vso strogoščjo preganjanje vrste trgovino. Prebivalstvo se je lotilo strah in ktorje more, hiti zbirati zaloge, da se pripravi in opremi za vsak slučaj; pač uradnimi prodajalnami pa so se pričele zbirati vrste čakajočih . . .

Tako popisujejo zanesljivi dopisi iz Moskve prve učinke novih odredb prehranjevalne politike. Pri tem pa niti ne gre samo za ona živila odnosno predmete, ki jih Rusija premašo proizvaja, marveč tudi za take, ki se producirajo v dovolj veliki meri, a se hoče s štendnjo povečati izvoz. Svrha je ta, da se v industriji proizvaja čim več, da se čim več izdelkov postavi na razpolago kmetu na vas, za kar se pričakuje v zameno povečanje agrikulture produkcije, pomogniti posevku, hkrati pa tudi zmanjšanje uvoza od zunaj. Seveda pa je tudi res, da živil ne preostaja, marveč tudi, da so zaloge zelo picle in da se rešitev iz nekoliko kočljive situacije pričakuje v prvi vrsti od nove letine. To pa je pač zelo nezanesljiva perspektiva. Ako odreče priroda svojo podporo in prinese letošnja letina preslab pridelek, je nujno treba računati z daljšim trajanjem prehranjevalne krize.

V političnem pogledu so precej potihnili glasovi o notranjih razprtijah v vodstvu boljševske politike. V prvih dneh Aprila je objavil Trockij članek, v katerem potrjuje, da ima Stalin opravka z nasprotniki na obeh krilih strankarske in državne politike, z opozicijo na desni in z opozicijo na levem. Potrjuje, da se je strankarski in državnih aparat skrajno birokratiziral, da tišči boljševska birokratija, ki je postala zelo konzervativna, na desno in da kaže isto težnjo razvoj med mestanštvom z nepovči in na kmetih s kulaki. Stranka sama se je birokratizirala in mase delavstva danes silno malo pomenijo. Z borbo ter zmagajočim trockizmom jim je Stalinov režim vzel možnost kritike in s tem je leva opozicija pristopila v JSZ.

V vseh drugih ozirih, kar se tiče članarine, naj se tajniki klubov ravljajo v smislu sklepov seje ekskutive JSZ z dne 23. feb. t. l., pribičeni v 1121. številki Proletarja.

ČEMU NE??

Čemu vaš rojak sosed, ali kak drug vaš prijatelj še ni naročnik "Proletarca"? Ste že kaj govorili z njim o tem listu ter mu ga priporočili? Za četrtek leta stane \$1.

Oglashajte priredbe podpornih društev, klubov JSZ in kulturnih ter vseh drugih naprednih organizacij v "PROLETARCU".

Nova knjiga o Leninu

O Leninu je bilo izdanih že precej knjig. Večinoma vse so tendenciozne, to je, v enih ga samo hvalijo, v drugih pa ga prikazujejo v več ali manj neugodni luči. Le malo piscev je v takih biografijah nepristranskih.

Pri Plonu v Parizu je izšla nedavno nova francoska monografija o pokojnem vodji ruske boljševiške revolucije (Pierre Chasles, "La Vie de Lenin"). Knjiga je pisana na podlagi obsežne literature in navaja razne zanimive dokumente in značilne podrobnosti. Tako je vselej spominje Francoza Lafueja, ki je spoznal Lenina v Ženevi tik pred revolucijo l. 1917.—takrat, ko so v njegovih glavah že dozoreli dalekosežni revolucionarji načrti. Bodoči ruski diktator se je zdel francoskemu znancu sila skromen v vsakdanji "buržua", majhen, korenjen mož, ki se je z dežnikom pod pazdu dočasno izprehaljal ali posedal ob vali Zenevskoga jezera in krmil golobe. Iz poznejšega časa navaja Chasles tole zanimivost: Lenin se je na pol ohromel zdravil v okolici Moskve. Videl je, da revolucija in vlada zavijata počasi na kriva pota. Narekoval je ženi članek za "Pravdo". Članek pa ni izšel. Prvič je vsemogočni diktator občutil, da postaja revoluciji—svojemu otroku — nepotreben. Zamak je žena intervernila telefonico. Obrnil se je do Trockega. Takisto brez uspeha. Narekoval je svoj politični testament, ki naj bi ga žena prečitala na prihodnjem kongresu. Takrat je Lenin še živel in so zadevo odgodili na naslednji kongres. Lenin je med tem umrl. Na kongresu l. 1924. je hotel žena prebrati Lenino politično oporoko, toda zdaj ji je predsedstvo—zabranilo. Potematem je Lenin umrl ob pravem času, ker bi utegnil tudi do živeti usodo Trockega.

Zamak je žena intervernila telefonico. Obrnil se je do Trockega. Takisto brez uspeha. Narekoval je svoj politični testament, ki naj bi ga žena prečitala na prihodnjem kongresu. Takrat je Lenin še živel in so zadevo odgodili na naslednji kongres. Lenin je med tem umrl. Na kongresu l. 1924. je hotel žena prebrati Lenino politično oporoko, toda zdaj ji je predsedstvo—zabranilo. Potematem je Lenin umrl ob pravem času, ker bi utegnil tudi do živeti usodo Trockega.

Po Chicagu gre glas, da je imel prošle nedelje Paul Berger zopet veliko "funa" v glavnem uradu SNPJ. Najprvo je kotonjevški predsednik glavnega nadzornega odbora spisal poročilo za knjižico, ki ima naslov "Poročila glavnih odbornikov". Ta poročilo urejuje gl. predsednik Cainkar, in ko je Bergerjevega pristopila, se mu je zelo zelo oportunitet.

Trockij ničesar ne napoveduje za bodočnost. Pravi, da bi Stalin sedaj desno opozicijo, da pa misli pri tem tudi na levčarsko stran, ki jo načriva zgrabitati na novo, kakor hitro bo na desni dosegel dovolj učinka.

KOLIKO TROŠIJO AMERIŠKE ŽENSKE ZA OBRAZNI PRAŠEK.

Armada Zedinjenih držav približno v "mirnih časih" za \$1.617.000 smodnika na leto. V angleščini mu pravijo "powder", kakor tudi obraznemu prašku, ki ga rabijo povečini ženske. V prošlem letu so izdale zanj \$1.825.000,000.

FRANK MIVŠEK

Coal, Coke and Wood—Gravel WAUKEGAN, ILL. Phone 2726

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloge avtomobilskih potrebiščin. Povravljamo avtomobile. Se priporočava Slovencem.

John Thaler & Cyril Obed lastniki.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel. Cicero 2687

POTOM BRZOJAVA!

MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St. at Millard Avenue, Chicago, Ill.

pošilja denar v Jugoslavijo brzjavno brez posebnih stroškov za brzjav, bodisi v dolarskih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštnem uradu v 3. do 5. dneh, in to brez odbitka.

Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma

na vso korist. Poslu ite se ga, in nikoli več ne boste na drugi

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva

Izhaja vsak četrtek

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jučeslovenske Socialistične Zveze

NAROČINA za Zedinjene države in Kanado, za celo leto 3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00—Inozemstvo: za celo-leto \$3.50; za pol leta \$2.00

Vsi kopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.

Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelc

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year 3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864

546

"PROČ S POLITIKO"

"Politika" zopet straši. Proč z njo! Celo čikaška "Tribuna" je proti "politiki", ker je "politika" zvezana z roparji. V mislih ima seveda politiko Thompsonove frakcije v republikanski stranki.

Kaj pravzaprav je "politika"? Treba pogledati le v leksikon, pa dobite pojasnilo. Ampak to ne velja. Med našim narodom so ljudje, ki imajo za politiko svoje posebno tolmačenje. Kakšno?

Ko hitro udariš po interesih, ki izkorisčajo delavstvo, pa "uganjaš politiko". Če agitiraš za socialistične kandidate, pa napraviš še večji greh, ker je to še večja politika. Če pa celo delavec siliš v socialistično organizacijo, napraviš že vnebovijoč greh, kajti to šele je "politika".

Ni pa politika, če "indorsiraš" kakega Šmita radi tega, ker obljeni povrni pivo. Ni politika, če organiziraš neodvisen političen (torej vendorle političen) klub ter indorsiraš "dobre" demokrate ali "dobre" republikance. Ti si to storil "nepristransko" in "ne-strankarsko", torej ne "uganjaš politiko".

Politiko "gonijo" samo socialisti. Proč z njimi.

Socialistična manifestacija, kakršne še ni bilo

Nad 27.000 ljudi je v sredo 1. maja napolnilo newyorski Madison Square Garden, kjer se je vršila prvomajska manifestacija socialistične stranke s sodelovanjem naprednih unij, in nad deset tisoč jih je ostalo zunaj, ker ni bilo več prostora v veliki arenai. "New Leader" piše, da je bila to največja socialistična prvomajska slavnost v zgodovini delavskega gibanja te dežele. Bila je res imponzantna, in imela je tudi program, agitacijski, govorniški in zabavni, kakor si ga človek želi.

Prvi maj je New Yorku pokazal, da je socialistična stranka že izven krize, nadalje, da se je delavstvo začelo nagibati od zavožene takte Ameriške delavske federacije k socialistom, in pa, da so prošle volitve mnoge vendorle izučile, da je za delavstvo samo potrata časa, ako se navdušuje za kakega namisljenega progressivca in obljubljenega odrešenika, kakor je Al Smith.

27.000 delavcev na socialističnem shodu na delavnik v Zedinjenih državah, to je zelo dober znak. Manifestacija socialističnega delavstva v New Yorku je pridobila naši stranki več tisoč novih pristašev in demokratje, ki imajo mestno upravo v svojih rokah, so se zavezli, kajti niso še računali, da jim postaja socialistična stranka v prihodnjih mestnih volitvah prav resna nasprotnica.

Celo v Chicagu, kjer je naša stranka brezake politične organizacije, je bila včeraj na glavnem strankinem zborovanju zelo dobra, narodnostne federacije pa so imeli svoje manifestacije, istotako z dobro udeležbo. Unija A. C. W. je imela v Chicagu veliko prvomajska slavnost, in tudi komunisti so imeli svoji manifestacijski priredbi nad tri tisoč ljudi. Predsednik Green pravi, da se ameriško delavstvo ne briga za ta praznik—ampak to je dejal 30. aprila. Dne 1. maja se je lahko uveril nasprotno.

Cloveške žrtve čemu?

Izgredi berliških komunistov prvega maja in še par dni pozneje so tragičen dogodek, ki nima opravičbe. Ne mislimo dolžiti samo komunistične vodje, kajti policijska prepoved proti manifestaciji bi moralna izostati. Nervoznost policijske komande je vedno olje na ogenj demonstrantov. Komunisti so hoteli na vsak način demonstrirati, policija jim je to hotela zabraniti za vsako ceno. Rezultat je nad dvajset mrtvih, mnogo ranjenih in vzrujenje ljudstva po vse Nemčiji.

Dogodek prvega maja v Berlinu in naslednje dneve je v prilog edino fašizmu. Ako je komunistom samo na tem, da pritrirajo Nemčijo v kaos, zato da onemogočijo delo socialni

demokraciji, tedaj so igrali prvega maja na dobre karte. Delavstvo so zbegali, ga podzgali, in policijska oblast je obovorila še bolj kakor je bila. Junkerji, nacionalisti vse bary, kajzerjevi in kapitalisti so zadovoljni. Kar hočejo, je temeljito oslabljenje socialno demokratične stranke, potem bodo s komunisti prav lahko opravili. Če kdo resno misli, da je v Nemčiji danes ali jutri uspešna komunistična revolucija mogoča, se temeljito moti. In če ni mogoča, čemu treba teh "vaj" z vojnimi paradami in krvavimi spopadi, v katerih padajo le delaveci?

Nemški delavec je v zelo slabem ekonomskem položaju. Brema vojne odškodnine leži z vso pezo na njegovih plečih. Nemški kapitalizem bi se je tudi rad odresel, enako vse stranke, ker jo smatrajo ene za breme, druge pa poleg tega še za poniranje Nemčije. Komunistični izgredi in naraščanje komunističnih glasov je ljubo kapitalizmu in nacionalističnemu—ker kažejo ta pojaz zaveznikom zastrasil. "Vidite, kam gre Nemčija vsled vsega neizprosnega tirjanja?" Težko pa, da bi zavezniki vzeli to svarilo za resno, ker mu ne verjamejo.

Zanimivo je, da kapitalistično časopisje v Zed. državah in v Nemčiji napada radi teh izgredov—socialiste, kajti to dejstvo pojasni, da jim je socialna demokracija mnogo bolj na poti, kakor pa komunistični strah.

Razlike med demokratsko in republikansko stranko

Po krahu, ki ga je doživelva vzlje svojemu velikemu številu glasov pri lanskih volitvah demokratska stranka, so bili njeni glavni voditelji več mesecev kakor onesveščeni. Niso vedeli, kaj početi. Medtem so se polagoma spravili k zavesti in začeli iskati pota, da požive to stranko bigotskega, reakcionarnega juga ter enako bigotskega irskega-klerikalnega vzhoda. Ta namreč kontrolira demokratska stranka v vzhodnih državah in v Illinoisu, Montani itd., prvi pa jo ima v oblasti v južnih državah.

Al Smith, poraženi demokratski predsedniški kandidat, je porinjen v ozadje tudi od svojih pristašev v New Yorku. Mašina Tammany in newyorškem mestu gre svojo pot kakor ji jo določajo koruptni tamaniti, pa če je "reformist" Al Smithu prav ali ne. Vodstvo v eksekutivi stranke pa so prevzeli zopet suhači z nazori južnih demokratov.

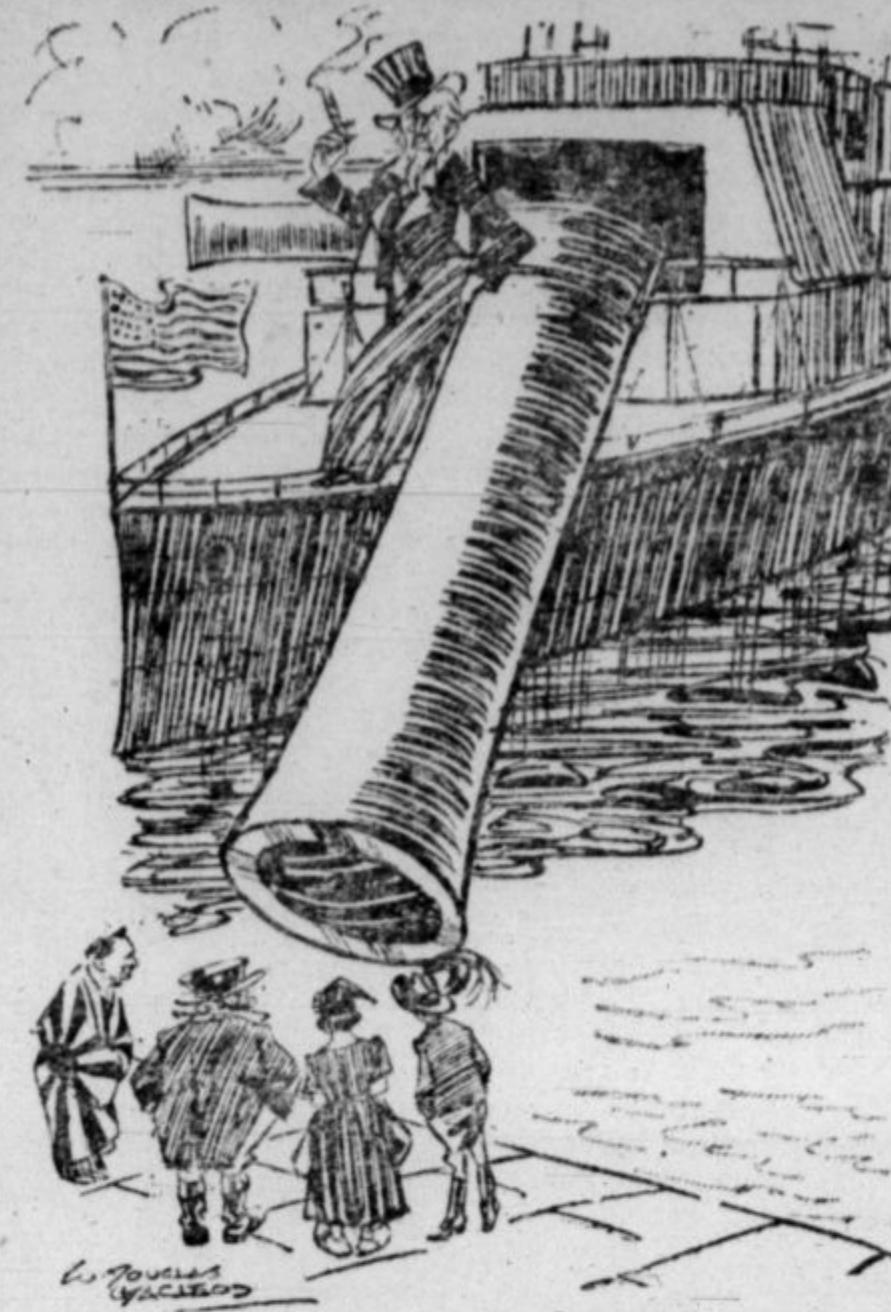
Kaj prav za prav je demokratska stranka danes? Tega niti demokratje več ne vedo. Kakšna je razlika med njo in republikansko stranko? V lanskem volilni kampanji je v bistvu nič bilo, pa čeprav so se za demokratsko zavzemali mnogi unijski voditelji, skoraj vsi liberalci ter veliko bivših socialističnih simpatičarjev. Med demokratimi in republikanci je bilo do pred nekaj leti vsaj nekaj razlike, in vsled teh tradicij je nekaj še danes, navidezno vsaj. Demokratje hočejo še vedno paradirati kot predstavniki ljudstva proti velikemu kapitalu, pa četudi je ta veliki kapital lansko leto in v predzadnji volilni kampanji podpiral demokratskega predsedniškega kandidata enako kakor republikanskega. Med velikimi demokratskimi bogovi jih je še nekaj, ki naglašajo, da so branitelji ljudske blaginje proti požrešnosti trustjanskega moloha, med tem, ko so vodilni republikanski glavarji—izven takozvanih progresivcev, ki so v stranki le frakcija, zavednejši reprezentanti velekapitalizma. Kar pa se tiče manjših republikanskih bogov, je med njimi seveda dovolj takih, ki sami ne vedo, zakaj da so pravzaprav republikanci in bi bili prav tako lahko tudi demokratje. Zadnji pa so zastopniki manjšega kapitala in srednjih slojev. Ljudska stranka ni ne ena ne druga in za prave potrebe delavstva ne more nastopiti niti prva niti druga. Nemogoče je to že zaradi tega, ker ne more nihče služiti dvema gospodarjem. Interesi enega razreda v sedanji družbi se ne vjemajo z interesu drugega, in ktor zastopa ene, ne more zastopati drugih. Zaradi tega so rezultati dosedanjih volitev za delavstvo vedno enaki. Politično gospodarski boji se vodijo za interese multimilijonarjev na eni in za one manjših konkurentov na drugi strani, pri čemer mora delavstvo ostati praznih rok. Nič ni torej nelogičnega, da niso zakoni, ki jih sklepajo na tak način izvoljeni kongresi in legislature, delavstvu bistveno koristni in da jih razlagajo sodišča v praksi v prid višjim razredom. Volilci so sami tako hoteli, ko so glasovali za stranke nasprotnih interesov, pa nimajo zameriti nikomur drugemu kakor sami sebi. Večina odločuje, in če voli večina volilcev kapitalistične kandidate, mora potem sprejeti tudi kapitalistično politiko.

Mile Klopčič:

Oče naš

O oče naš, kateri si med nami, ime Ti bodi vedno posvečeno, naj Tvoje bo kraljestvo določeno, naj Tvoja volja svobodo predrami in hrepenjenje bodi izpolnjeno. Ljubezni so že polni naši hrami, a Tvoje delo kruh naj nam primami. In množico, od vekov izgubljeno, oprosti grehov, ki jih je grešila dotlej, ko tavala je še po sužnji temi, kot tudi ona je doslej v objemi, temo despotu biče odpustila. Nič več ne bo le tel osvete plamen, nič več odpuščali ne bomo. Amen!

ANGLEŠKA SODBA O AMERIŠKEM "PACIFIZMU"

VELIK DENAR GOVORI S POMOČJO VELIKIH TOPOV
Tako si Zedinjene države predstavljajo perfekten mir med deželami. (The Evening News, Glasgow, Anglija.)

VŠČIPCI

Vse je v teku, tudi bloki.

Konvencija SNPJ. "Je v teku". Neki delegati je izrazili, da ne bi tekla takoj kakor v Waukeganu, ko je "utekla pravilnemu zaključenju." Tudi bloki se kokotajo, besede šivajo, sempatam se zabliska temu ali onemu celo iz zaspnih, utrujenih oči. Vsi delegatje prisegajo, da jim je interes jednotne najsvetjejša stvar na svetu—več kot vera, progresivni blok, odbor za pravila, službe itd., itd., itd., itd.—Opazovalec.

Sv. Terezija v zaboju.

Zupnik nove johnstownske farje je poročal v "Am. Slovene" med drugim: "... Tudi imamo že našo patrono sveto Terezijo in je še v zaboju." Hm, hm, kdo pravi, da nismo pagani? Saj so tudi malice prevarali v zaboljih ter jih postavljali na oltarje, da so jih pagani po božje častili in molili. Tudi naše roke in pobožni vzdih se bodo dvigali h kipu sv. Terezije, kateri je odmerjen oltar zato, da s svojim magnetizmom paganismu privabi zakrnjene johnstownske grešnike, jim omehča roke, da bodo posegale v žepe po dolarje, ter jih pridobi za lojalne člane edinovzeličnega cerkvi.—Johnstownski kronikar.

Hudiča, spet me je eden potegnil!

Učena glava: Janez, ne zameri, vem, da si napreden, boš naročil moj novi magazin "Romppompom"?

Janez: AA, ne vem, če bi! Saj imam dovolj listov!

Učena glava: Ampak "Romppompom" je list, kakršen ni noben drug. Lepe povesti, ne-strankarski, neodvisen od socialistov.

Janez: Well, hm, hm—od sozialistov—

Učena glava: Janezi kranjski, nehajte se pustiti varati socialistom! Bil sem med njimi p... m... evo,—pismo, tukaj so razglašeni, vidite, jednotino kaso so hoteli dati enemu Kristanu, milijonski fond je Kristan odnesel—povem vam, to so kruki, brrr, grrr, x! ?!—jaz jih poznam—daj ga še en glazek."

Janez je plačal tri dolarje, potem še drugi, tretji, deseti in tako dalje.

Učena glava je socialist srečno razkrinkal, nabranu načrtno srečno zapil, in zopet je sel en romppompom k vrugu.

Jaz pa, dobri ljudje, vam pravim: Čemu sté takoi naivni, čemu šenkujete vaše dolarje človeku, ki se obnaša romppompom, govorí v jeziku romppompom, in se nato zakotoli v romppompom? To vam pravim

SNPJ.—češ, preveč je nekatoška, preveč "strankarska"—vse je "preveč". Se vam ne zdi, da se njim zdi, da je SNPJ. (zanje) odveč?—Radovedo.

Klubi in slovanstvo.

Če bi mogli razni klubi, ki so se začeli pojavljati v jugoslovanskih naselbinah kakor regat spomlad, dvigniti slovanstvo, bí že imeli tolikšen ugled med Amerikanci, kakor ga imajo ti klubi v klubih. Upam, da sem se dovolj jasno izrazil.—J. P.

Kako se že imenuje tisti fant?

Prišel je deček iz dežele Kordonije, šel v "angleško šolo", pozabil čez dva meseca slovensko, se spremenil v filozofa in ameriškega džingota, ter govoril, govoril, govoril, gooooooooooooo.

Kaj bi Slovenci!—njihove knjižice sploh niso literatura, Cankar, hm, propagandist! Noda, ima lep jezik, toda kaj bo slovenščina v primeri s krasoto angleščine! Bedasto je, da bi si uničevali čas z navduševanjem za slovenstvo!

Temu nadebudnemu dečku so ponudili prve slovenske knjige socialisti. Argumentirali so z njim na dolgo in široko, da ni vse zlato, kar je "angleško in ameriško", in da ni vse v znoj, kar je slovensko. Tačko je bilo. Deček se je spremenil, kakor je pač navada dečkov, in sedaj trdi, da pljujemo na Cankarja, Aškerca, Gregorčiča in na vse druge ljudi slovenskega slovstva. "Nehvaležnost je plačilo sveta". Kdo pa te je učil slovensko, dragi prijatelji? Pamet fant, uči se, da kdaj kaj boš—kajti rogovci, ki trobijo le besede, niso nič, razen če jim lahko rečemo besedne trobente.—K. T.

Brade rastejo, pleše izginjajo.

Ali veste—še veste—grobovi so se odpirali, mrtvi so vstajali, zagrinjalo v templju se je pretgallo od vrha do tal—kajne, to so bili čudeži. Pri nas v Clevelandu pa jih dela Vahčičeva žavba. Prav zares. Ne rečem—ne v Clevelandu, pač, mordja je... Se sedem let zdravilne žavbe v zraješje lasje, \$500 nagrade. Po služite se prilike v sedanjih slabih časih! Naslov je sicer spremenil na P. O. Box, kar je v velikem mestu nepotrebno—pač, morda je... Se sedem sto koledarjev je na roki, še sedem sto dolarjev pošljite, pleševec pa je vendar več kot toliko. Vem da jih je, kajti plešeasti mazač ne živi v bajti, nego v vili in se roga bedakom, posebno še takim jazbecem, kakršni so okrog "Radnika", ki varajo svoje pristaše za par dolarjev, katere jim milostno nudi mazač.

Usmiljen Samaritan.

"Prosleta" na indeksu.

Misijonar Hajnšek je v Colliwoodu svaril vse bogabječe in napol boječe, da naj si nikar ne omadežujejo duš s "Prosleta". Vsemogočni sedi na prestolu in gleda v dolino šentflorjansko, v kateri se pehajo ameriški Slovenci za kruhom ter točno zapisuje, da bodo Prosvetno

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje).

Kaj ni postal drugič ubijalec? Po njegovem nad vse praktičnem načrtu naj bi se dvignila iz tega pepela s pomočjo zavarovalnice krasna stavba umetnega milna; sedaj pa leži tam njegova žena, sama menda pepel, in se ne zdrami nikoli več.

Vrabci so že spali tesno stisnjeni drug k drugemu pod košato vejo, dasiravno so bili pogorelci kakor mlinar, pa mu niso mogli zaklicati: "Morilec si! Zeno si umoril!" Tem glasneje pa se je oglašalo v njegovem srcu: "Najprej si umoril Miho, sedaj pa celo ženo. Kako ti bode pri duši, kadar pride Gustel, pa vpraša za svojo mater? Ali se upaš pri novi maši sprejeti hostijo iz roke sina, ki si mu umoril mater?"

Ze je padala hladna rosa na travnik, od potoka je pihal mrzel nočni veter in ledena groza je spreletavala mlinarjev drhteči život. Hotel se je približati žarečemu kupu, da se ogreje, a strah ga je podil nazaj in počasi je zlezel v hlev, da se zarije tam čez noč v slamo...

Zupnik je sedel ravno v jasnem solnčnem blišču gori na pečini, štrleči iz večnega snega, in je bistreg očesa gledal na dolino v krasni jesenski obliku. Vse skrbi in srčne bolečine pretečenih let so izginile. Tukaj je sedaj njegova domovina za vse čase.

Da! Današnji dan je tako lep in jutrišnji tako pol upanja! Tu doli leži njegova ljubljena vasica pokojno, in mir vladu tudi v celi njegovi župniji. Evangelija ljubezni in miru ni propovedoval zaman.

Naenkrat je umazala grda črna pega svetlosti jesenski zrak. Dvigala se je in dvigača, višava pa se je raztegnila kakor pajčolan, ki zadeva z neprozornimi zanjkami vso vas. Kakor Kajnova žrtve se tudi ta dim ne more vzdigniti k nebui. Grešna roka je žrtvovala žrtve, čad gorečega mlina.

Zupnik ni imel več oči za poslavljajoči se lepi dan, za čarobno krasni planinski svet. Pognalo ga je navzdol, proti domu, tja, kjer je treba tolažbe in pomoči.

Toda, ko je prispel v dolino, je bil stari mlin že žareč kup pepela in tudi v župnišče je prišla nesreča. Tam je stokala Lenka v velikih bolečinah. Desna noge je bila že vsa modra in zdravnik je čudno gledal.

Tako drugi dan je moral grobar na župnikovo povelje izkopati nov grob. Miha najima zopet pokoj. Ako bi bil župnik doma, ne bi dal nikoli odgrevstti Mihovega groba; kajti vselej, kadar je očutil kaj prav bridekoga, je moral misliti na mlinskega hlapca. Vselej je bila v tej mišli tolažba in vzpodbuja na strogo izpolnjevanje dolžnosti.

Zupnik je stal torej poleg grobarja in mu dajal sam lobanje in druge Mihove kosti dol v temno jamo. Vse so zopet pokrili z blagoslovjeno prstjo. Hercogu so se zdele te kosti tukaj, kajtih relikvije kakšnega krščanskega mučenika. Slučajno je bila v eni kosti že popolnoma zarjavela ost noža, shranjene v njegovih omari.

Vsled spovednega pečata pa tudi tega koščka želetezi na bilo zanj; kost in noževa ost sta ležali zopet v grobu skriti kakor Mihova izpoved v župnikovem srcu. Ko so bili Mihovi ostanki pokriti z zemljo, je ostal grob še en dan odprt. Drugi dan je bil namreč v Gospojni velikanski pogreb.

Bila je prav mala krsta, ne večja nego za enoletnega otroka, ki so jo pogrenzili v Mihov grob. V tej krsti so bile črne ožgane kosti in nekaj osmojenega mesa mlinarjeve Cenke. To je bilo vse, kar so našli med vročim pepelom, in sedaj ležita Miha in njegova Cenka skupaj v enem grobu.

A še eno žrtve požara je sprejel danes ta grob. Preden je grobar zakril jamo nad malo mlinsko krsto, je položil vanjo še v platno zaviti predmet. To je bila nad kojenom odrezana Lenkina noga. Ko je tekla k zvoniku, da bi z zvonjenjem priklicala pomoč, je stopila z boso nogo na zarjavel žebelj Mihove krste. Zastrupljenje krvi je bila posledica in le tako, da so ji odrezali nogo, so ji rešili življenje.

XVII.

Prihodnja spomlad še ni bila končana. Žito je prihajalo ravno v klasje; vrabci so si že zopet lahko napravili gnezdo pod streho novega milna.

Kako krasno je bilo to poslopje! Nove turbine so vesavale ves potok ter so gnale brez glasu in petih nadstropijih nameščene trdvaljke. Krožne pile in polne žage so preprevajajo rezale bela telesa orjaških dreves in živahnemu življenju je bilo tam dolib vodi. Prihajali so vozovi polni žita, vsled kopnecga snega napeti potok je prinašal na svojih plečih mogočna debla iz planin, vozovi, polni moke in smolastih desek, so romali na železnicu.

Bolj kakor novi mlin pa je bil ponosen njega star gospodar. Josip Gros je postal tvrdka. Zavarovalnica je morala poseči globoko v žepi svojih udov, da je zmogla denar za novi umetni mlin. Izkazalo se je, da ni bil mlinar čisto nič kriv požara; saj je bil mnogo ur daleč, ko se je užgal. Tako se je šopiril, da se je že lahko ogledoval po bogati gospodinji za bogati mlin.

Ostat pa je vendar stari pobožni mož, dasiravno je dal mnogo zaslужka nekrščanske-

mu napredku pri sezidanju in pri ureditvi novega milna. Gori v lepi sobi, kjer je želetezna, ognja varna blagajnica, je tudi na posebnem oltarju monstranca s krpico svetega Ignacija. Ta svetnik je namreč storil velik čudež. Mlinaričnega življenga, ki ga je bila tvegala zradi relikvije, sicer ni rešil, pač pa je ostal košček suknja v ognju nepoškodovan. Bil je naravnost čudež, sinovi svetega Ignacija in njih pobožni gojenici v Rimu so ga pa razglasili po vsem svetu.

Samo neverni gospojinski župnik ni verjal. Saj je bil navzoč, ko so našli to novo svetinjo pod mlinaričnim truplom. Hermetično zaprto puščico je varovalo mrtvo telo, da se ni raztopila, stroheno platno pa itak ni moglo izgredi. Mislij je to seveda le potihoma; kajti glasno misliti kaj takega, bi bilo za duhovnika nevarno.

Ponosno se je torej dvignil novi mlin in mlinar sam je že hodil snubit. Ali uboga stara Lenka ni mogla niti stati, niti hoditi; samo z dvema bergijama je mučno šepala po župniškem dvorišču. Ako je došla v cerkev ali v sirotišnico, je pomenilo to zanje že toliko, kakor za župnika, ako je zlezel na hrib.

Ohranila pa si je tudi v tej nesreči jasno čelo in zadovoljnost; župnik ni pognal nezmožnega posla skozi vrata, ni je postal v uživočnicu, temveč je skrbel zanje, kolikor je bilo mogoče. In nega je bila res dobra. Roke lastne hčerké so skrbeli za mater, ne da bi bile vedele, da je mati.

Zupnik je namreč takoj naznal svoji sestri nesrečo svoje gospodinje ter jo je prisil, naj pošlje čimprej Ančko, rojstno hčer Lenke in dete sestrine ljubezni do bližnjega.

In kmalu je prišla Ančka v spremstvu tiste, ki jo je imela za svojo mater, v Gospojno. Kako dobro je bilo sedaj, da dete ni vedelo, da je Lenka njegova prava mati, kajti drugače ne bi bilo smelo ostati niti za nego lastne materje v župnišču. Da, sama mati bi bila moralna hipoma zapustiti duhovniški dom, ker ni bila več devica, kakor predpisujejo cerkvene postave.

Zupnik pa tudi ni smel vedeti, da je Anka Lenkina hči, kajti, kar mu je bilo znano od svete izpovedi, to ni smelo obstojati zanje. Preden je sestra zopet odpotovala, mu je načožila skrb za Anko, katero je imela rada kakor lastnega otroka:

"Glej," je dejala, "Lenka je postala že dvakrat nesrečna po tem mlinarju. Pazi, da ne naredi tudi Ančike nesrečne; res me je strah zanje njenega lastnega oceta. Tako se bojim, da bi jo najrajša vzela zopet s seboj."

Toda župnik je tolažil sestro, zagotavljajoč ji, da stori vse za Ankino srečo.

Tako se je poslovila dozdevna mati od svete hčerke, namenjena, da se drugo leto zopet v veselju povrne.

Leto—kratka beseda! Kako hitro mine. In vendar ima 365 dni in edin dan, edin trenutek zadostuje, da unici za večno vsako upanje na svidenje.

Gledali so ljudje v Gospojni, ko je prihodnjo nedeljo zasedlo tako mlado, lepo dekle prostor stare kuharice v cerkvi.

Mlinarju je padel veliki molitvenik iz rok, ko je slučajno pogledal na klop poleg zakristije.

Kaj se je res že tako postoral, ali se mu je ves čas samo sanjalo? Kaj ne sedi tam njegova Lenka? Seveda mora biti Lenka. Tiste zveste oči, svetloplave lase, celo nežno postavo je poznal tako dobro.

Toda, ko je s tresočimi prstimi zopet vdignil molitvenik, je vedel, da je postal od tistega časa že okoren mož, ki se mu kažejo že prvi sivi lasje nad čelom. Leta so pretekla, odkar je objemal tisto nežno telo. Čez molitvenik je neprnehoma škilil na pobožno dekle. To mora biti Lenkino dete, drugače ne mogoče.

Torej njegovo dete! Njegovo dete tako gotovo, ali še bolj gotovo, kakor Gustel. Ali ta misel ga ni kar nič navdajala z veseljem. Kakor je takrat okrutno sunil mater z otrokom pod srcem od sebe, tako tudi sedaj ni čutil nobene ljubezni za tisto dete. Zaman je žrtvoval nekoč iz hvaležnosti materi božji pri Mariji Pomagaj svečo.

Zupnik je stal torej poleg grobarja in mu dajal sam lobanje in druge Mihove kosti dol v temno jamo. Vse so zopet pokrili z blagoslovjeno prstjo. Hercogu so se zdele te kosti tukaj, kajtih relikvije kakšnega krščanskega mučenika. Slučajno je bila v eni kosti že popolnoma zarjavela ost noža, shranjene v njegovih omari.

Vsled spovednega pečata pa tudi tega koščka želetezi na bilo zanj; kost in noževa ost sta ležali zopet v grobu skriti kakor Mihova izpoved v župnikovem srcu. Ko so bili Mihovi ostanki pokriti z zemljo, je ostal grob še en dan odprt. Drugi dan je bil namreč v Gospojni velikanski pogreb.

Bila je prav mala krsta, ne večja nego za enoletnega otroka, ki so jo pogrenzili v Mihov grob. V tej krsti so bile črne ožgane kosti in nekaj osmojenega mesa mlinarjeve Cenke. To je bilo vse, kar so našli med vročim pepelom, in sedaj ležita Miha in njegova Cenka skupaj v enem grobu.

A še eno žrtve požara je sprejel danes ta grob. Preden je grobar zakril jamo nad malo mlinsko krsto, je položil vanjo še v platno zaviti predmet. To je bila nad kojenom odrezana Lenkina noga. Ko je tekla k zvoniku, da bi z zvonjenjem priklicala pomoč, je stopila z boso nogo na zarjavel žebelj Mihove krste. Zastrupljenje krvi je bila posledica in le tako, da so ji odrezali nogo, so ji rešili življenje.

XVIII.

Prihodnja spomlad še ni bila končana. Žito je prihajalo ravno v klasje; vrabci so si že zopet lahko napravili gnezdo pod streho novega milna.

Kako krasno je bilo to poslopje! Nove turbine so vesavale ves potok ter so gnale brez glasu in petih nadstropijih nameščene trdvaljke. Krožne pile in polne žage so preprevajajo rezale bela telesa orjaških dreves in živahnemu življenju je bilo tam dolib vodi. Prihajali so vozovi polni žita, vsled kopnecga snega napeti potok je prinašal na svojih plečih mogočna debla iz planin, vozovi, polni moke in smolastih desek, so romali na železnicu.

Bolj kakor novi mlin pa je bil ponosen njega star gospodar. Josip Gros je postal tvrdka. Zavarovalnica je morala poseči globoko v žepi svojih udov, da je zmogla denar za novi umetni mlin. Izkazalo se je, da ni bil mlinar čisto nič kriv požara; saj je bil mnogo ur daleč, ko se je užgal. Tako se je šopiril, da se je že lahko ogledoval po bogati gospodinji za bogati mlin.

Ostat pa je vendar stari pobožni mož, dasiravno je dal mnogo zaslужka nekrščanske-

Zapisnik seje eksekutive J. S. Z. in upravnega odbora "Proletarca"

DNE 23. FEB. 1929.

(Vsled stiske za prostor tega zapisnika nismo mogli priobediti prej, da je zelo važen in informativen ob enem. Sodrugom in somiljenikom priporočamo, da ga prečitajo.)

Tajnik Chas. Pogorelec pojasni, da je sklical sejo članov eksekutive in upravnega odbora hkrati, ker radi zaposljenosti nekaterih članov ni mogoče aranžirati separativnih sej. Tudi se te sej je precej izostalo radi istega vzroka. Navzoči so, Alesh, Godina, Zaitz, B. Novak, Lotrich, Miško, Ločniškar, Olip, Mary Udovich, Bernik in tajnik Chas. Pogorelec. John Turk in Angeline Tich sta se oprostila, enako vse članice srske sekcije JSZ.

Za predsednika seje izvoljen Godina. Zapisnik prejšnje seje sprejet s popravkom o Godinovem intervjuju glede tiskarne v Milwaukee.

Tajnik Pogorelec poroča o smrti Milija Lučiča, ki je bil dolgo let eden vodilnih članov JSZ. (Poročila o njemu, njegovi smrti in njegovem delovanju so bila v Proletarcu.)

Tajnik Pogorelec poroča, da je torej dvignil novi mlin in mlinar sam je že hodil snubit. Ali uboga stara Lenka ni mogla niti stati, niti hoditi; samo z dvema bergijama je mučno šepala po župniškem dvorišču. Ako je došla v cerkev ali v sirotišnico, je pomenilo to zanje že toliko, kakor za župnika nekrščanske.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnosno klubnika št. 49, v katerem sta člana. Urad Zvezze je smatral, da je v interesu pokreta, da se o obdolžitvah ter protiobdolžitvah prizadetih članov in drugih v Collinwoodu uvede preiskava.

Tajnik Pogorelec poroča, da je vodilni član, ki se teče Jos. Presterla ter Joe Pezdircia, odnos

People's

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., MAY 16th, 1929

Telephone:
Rockwell 2864

VOL. XXIV.

EVENTS AND COMMENTS

By Norman Thomas

A LOST OPPORTUNITY.

It is the lack of a plain, common-sense realization of the way nations depend upon one another that is fundamentally responsible for the almost certain breakdown of the conference of experts on reparations in Paris. We Americans lost a magnificent opportunity to help our neighbors and thereby help ourselves. As we have frequently said, under the capitalist and nationalist scheme of things undoubtedly the allied nations owe us debts which we have been tolerably generous in scaling down. It is less certain that the German people owe any more reparations in view of what they have already suffered, and what they have already paid for losing a war for which every honest man knows they were not solely guilty. But it is fantastic to suppose that the governments or the workers of France and England will forgive Germany or greatly reduce her reparations while they go on struggling to pay to the richest government in the world a debt which they do not fully recognize.

It is even more fantastic to suppose that any Kellogg Pact or disarmament agreement will be a sure guarantee of peace while this sense of resentment and exploitation, arising from the attempt to collect debts and reparations, grows like an evil cancer in the life of nations. The greatest service any country could have rendered to its own true prosperity, the health of its neighbors and the peace of its children, would have been to forgive the allied debts on conditions and under circumstances that would have cleaned up the whole reparations system and given the world a new impetus to the reduction of armament. Whatever the United States nominally gave up could easily have been recovered without burden to the common man by higher income and inheritance taxes upon those classes who now profit by foreign investments and private debts which they have no intention of forgiving.

It would be far better for Americans to think of these things than to try to blame the Germans on the one hand or the allies on the other for the inevitable breakdown of a conference called to decide not a question of clear economics, much less of justice, but rather a question of the extent to which the German people can be exploited for the benefit of their conquerors.

HOW NOT TO DISARM.

"Geneva for limitation not reduction of land armaments." So reads a headline which is bad news for the millions of workers who are demanding an end or at least a drastic reduction in the terrible burden the ambitions of imperialist government put upon them. The worst of it is that Pres. Hoover who did well in proposing actual reduction of naval armaments through Ambassador Gibson abandoned America's historic position that in estimating military strength the number of trained reserves must be counted. This supposedly is a concession in the interest of harmony. But a concession to whom? To the France of Poincaré. It is a concession justly resented by such diverse groups as Germany, the British Labor Party and Russia. Conscription is not the road to peace and to permit other nations to keep the conscript armies denied by treaty to Germany is to make a hypocritical mockery of any disarmament program. It is grossly unfair to Germany; it gives an argument into the hands of British and American militarists who want compulsory military training and service in our country, it gives Soviet Russia an excuse for continuing her military system. And all this to win the favor of France, which country shows no sign of making any concession on the subject of land armaments at any price.

Now Mr. Hoover's ten points against the debenture plan all have some force. The argument that it would encourage overproduction has so much force that Senator Norris himself has proposed an amendment to scale down the subsidy in case of overproduction. Nevertheless every single one of President Hoover's objections can by the same logic be applied to the whole tariff system, how successfully the New Republic has shown in its issue of May 1st. It's not likely therefore that the wheat farmers will be convinced that what is sauce for the goose is not sauce for the gander.

Under these circumstances it seems to us a sound position for farmers and workers to be about this: Let us try the House Farm Relief bill and see what it can do to work out a system of better marketing. Then let us take President Hoover's argument against debentures and use them to bring about a reduction, not an increase, of tariff for the benefit of farmers. Perhaps the only way we can get rid of the subsidy system is to try to subsidize everybody. But in our interdependent world both prosperity and peace will be more truly served by reducing tariffs than by raising them and then matching them by export bounties for products not protected by the tariffs.

You can tell when you are approaching a center of culture. You begin to step on chewing gum instead of grass.

We must congratulate the British Labor Party on its frank and general

The rising of generals in Mexico every few years simply shows that they are more of a general nuisance than anything else.

SOAKED DRY

By Adam Coaldigger

Hardly a day passes when some homecoming Congressman isn't caught with bad liquor on his breath and person. Since the enactment of the Volstead Act, Cuba, Panama and other tropical countries have become favorite summer resorts of our Congressmen.

First they vote the country dry and then they go on a toot to the Caribbean to celebrate their victory over demon rum. It ain't right I tell you. There ought to be a law making lawmakers live up to their own laws. But instead of the government saying: "Looky here fellows, you've got dry, now darn you stay dry," it's hauling them, at cut rates, around our insular possessions, mandates and dependencies where they squander our hard earned money in riotous drinking.

I don't say that a dry Congressman hasn't got the right to travel in wet countries. But I believe the constitution ought to follow the jags so that when an American Congressman is found slumbering beneath the table of a Central American barrel house, the marines can arrest him for carrying concealed whiskey and bring him home in chains. But instead of treating dry and drunk Congressmen like plain American felons, we even extend to them the "freedom of the port" on their return.

Oh you don't know what "freedom of the port" means? Well, it's the special privilege which Uncle Sam Extends to foreign diplomats and tipsy Congressmen under which these undesirable characters are permitted to bring dry and wet goods in the United States without paying duty. It's a kind of sanctified smuggling.

So after a Congressman has voted for some particularly outrageous conspiracy in restraint of our life,

Working Oneself Out of a Job

It is undoubtedly true, as one doctor says, that some patients have more expensive radios and autos than the doctor has. If such patients have not saved enough money to pay hospital and other sickness bills, their plight does not elicit much sympathy.

But the masses of the people receive only subsistence incomes or less. True, lots of workingmen and their families waste money in unnecessary expenditures, but they do not have much to waste. It wouldn't go very far when serious and long-continued sickness comes. They should save if they can, certainly, but we know very well that this can not solve the problem.

And then it works both ways. If all were wise they would try to save money for doctor bills—but if all were wise they wouldn't have much need for doctors. A well-known health magazine says: "If the whole population of the United States could be, through education, induced to adopt sane, rational methods of living, nine-tenths of all the doctors would be compelled to find some other means of earning a livelihood."

We are not suggesting that the doctors do anything that we are not doing ourselves when we suggest that they try to work themselves out of a job. They can do wonders in the way of the health education which the above-mentioned magazine favors. They can also do wonders for the popular health by promoting the socialization of healing. Allow us, on this point, to quote from a writer in a Chicago paper:

"The public will not forever put up with the present state of anarchy in the medical profession, an anarchy of small-sized production at high unit cost of one of the absolute necessities of continued social life. The public has socialized water supply systems, educational systems, fire-fighting systems, and other necessities of group life which were found to be exorbitantly expensive and woefully inefficient in private hands. If the medical profession does not clean its own house, it can expect as inevitable a similar socialization of the profession. The public now owns and operates the schools which produce the members of the profession, and it would not take very long to train a new generation of public-spirited physicians and surgeons devoted exclusively to the public interest."

We have high admiration for doctors in general and we want to see them move forward. We believe that many of them are in favor of doing so. — (Illinois Miner)

Then there's the guy who creases his trousers lying on them in bed while studying his favorite subject. "What The Well-Dressed Man Will Wear."

A Note On Class Consciousness

By James Oneal.

In Socialist circles there has recently developed a discussion of "class consciousness," its use or abuse, its worth or worthlessness, and its application to conditions in the United States. Some folks declare that the phrase itself is offensive, that it repels rather than attracts, and that it is doubtful whether it can apply to this country anywhere.

Now it is true that repetition of a phrase may transform it into a meaningless dogma despite the fact that the phrase may accurately convey some important meaning. "Patriotism" is a word that has become a meaningless dogma to many of its devotees. Many of its reactionary supporters really have no affection whatever for their country and its institutions. I have heard professional "patriots" bawling their love for democracy over the radio and following it with a tribute to Mussolini.

That is the type of mind we shud shun everywhere. Whether one parrots "patriotism" or "class consciousness," it is a meaningless substitute for knowledge when not accompanied with intelligent presentation of facts, analyses, surveys and arguments. Repetition of phrases is offensive because it is repetition. It is like listening to the same wheeze on a phonograph day after day till it becomes a nuisance. It indicates one who is traveling in a rut, not one who is exploring a wide field.

But because a few persons abuse a phrase is it a reason for abandoning it? Certainly not. What is class consciousness? It defines the person who is aware of his place in society, the person who has learned how to act intelligently, who is better able to avoid deceptions and illusions which everywhere confront us in the struggle for existence. The worker who helps to break a strike is not class conscious; the corporation master who does break it is class conscious. The first is ignorant and the second is intelligent.

The degree to which a person acts intelligently with others belonging to his group measures the degree of his class consciousness and this applies to the upper classes as well as the lower. In this country our ruling groups are the most class conscious of any in the world, while the ruled groups exhibit it rather feebly. It is because it is so strong and so weak below that workers are so weak in political power and the masters of finance and industry so strong. If rural and urban workers are to have more influence and power in government they will have to become more class conscious; that is, they will have to learn more about their special claims and interests and then translate their knowledge into effective action.

What is wrong about this interpretation of class consciousness? Nothing. It is a statement of an elementary truth that applies to the people of all countries. Because it has received less recognition here by the masses than it has received in other nations is no reason for abandoning it. To do so would be to resign ourselves to further weakening the prospect of intelligent thinking and action by the masses.

Our history and the history of other nations show that there is an intimate relation between class consciousness and the possession of power, and it is our duty to explain the importance of this relationship, not to content ourselves with the repetition of a phrase. A parrot does not teach. It repeats, and what is needed is not parrots but teachers who will awaken the masses to an intelligent comprehension of their needs, interest and welfare. When they know they will act. They will act together and that union of knowledge and action is the essence of intelligent class consciousness.

The Natural Effect

The natural effect of the Jones law, which imposes a sentence of five years' prison and \$10,000 fine on bootleggers, has been to raise the price of bootleg liquor.

It costs more to fix up a deal with the enforcement snappers, so the customers have to pay more to keep the "noble experimenters" supplied with the mazuma.

We recommend this item to the serious study of the president who thinks the individual citizen who elects the politicians has no right to decide for himself whether a law is a law.

Philipino Equality

When the American corporations want something from the Philipinos, the Philipines are treated as parts of the United States.

When the Philipinos want something from our big business and old party statesmen, they are told that they are not American citizens, but merely the wards of the nation, like the Indians.

In the eyes of our patriots, it is a violation of the national code for a Filipino to do what is supposed to be the guaranteed right of every American citizen.

"WHICH SIDE WE ARE ON TODAY, JUAN?"

They, too, are "Democrats" one day and "Republicans" the next, just like us Americans, only in a different way.